

TÁJÉKOZTATÓ ANYAG

Regionális és vidékfejlesztési szakirányú agrármérnök-képzés a GAEK-on

Készítette: Dr. Duray Balázs, egyetemi docens, szakirány felelős. 2014. október

A Kari agrárképzés regionális és vidékfejlesztési szakirányon **terület- és vidékfejlesztési ismereteket**, illetve kompetenciákat fejleszt. Ennek birtokában, az intézményből kikerülő és a szakmában elhelyezkedő szakemberek a jellemzően **agrárdominanciájú hazai vidéki térségek integrált és fenntartható szemléletben megvalósuló fejlesztéséhez** járulnak hozzá.

Integrált regionális és vidékfejlesztés

A szakirány általános célja a regionális és vidékfejlesztés elméleti és gyakorlati ismereteinek egy egyetememes érvényű, szisztematikus, interdiszciplináris megközelítésű, összehasonlító és rendszeres átadása, különös tekintettel a környezeti konfliktusokra, a gazdaság, azon belül az agrárium jellegzetességeire, a településhálózatra, az társadalmi, táji és kulturális tagoltságra, a modernizációra és mindezek különböző súlyú területi problémáira.

Specifikus célok között szerepel:

- a modern Magyar vidéki életet meghatározó gazdasági, társadalmi és ökológiai folyamatok megismertetése;
- a vidékfejlesztés elméleti és gyakorlatorientált ismeretek átadása;
- a vidékfejlesztés tervezési és menedzsment kompetenciáinak elsajátítása;
- a lokális, nemzeti és EU-s fejlesztéspolitika és a területfejlesztés kapcsolatrendszerének megértése;
- sikeres és hatékony vidéki vállalkozásfejlesztéshez szükséges ismeretek átadása

Miután

- hazánk (különösen az Alföld) **vízkészlete** stratégiai elem lesz a jövőben, az ivóvízbázis minőségi mutatói kritikusak és a minőségi szempontok (határ- és küszöbértékek) már most jelentős konfliktusokat generálnak a térségben;
- a **klímaváltozás** hosszú távú hatásaihoz való alkalmazkodás és a mitigációs tevékenységek során az agrárdominanciájú rurális terek sokkal érzékenyebbekké fognak válni;
- továbbá az agrárgazdaság recens problémáinak kezelésében igen komoly szerepet játszhat a biomassza-potenciál kihasználása, ezáltal az ágazat egyik valós dilemmája a **táj-, illetve földhasználat** egymással versengő lehetőségeinek kihasználása, különösen az élelmiszer kontra energiaalapanyag-termelés vonatkozásában, de a hosszú távú klímaváltozási scénáriók kapcsán élesedő ellátási és tájhasználati feszültségek kapcsán is;
- illetve az úgynevezett agrobusiness jövőbeli fejlesztésének egyik meghatározó szegmense a kisléptékű, lokális, önellátásra törekvő KKV-kra alapozott **élelmiszer**

feldolgozó- és helyi termékeket előállító ipar, valamint az ágazati vertikum szerves részét képező piaci szolgáltatásokat nyújtó gazdálkodói szféra,

az alábbi területeken keresztül valósítjuk meg a vidékfejlesztés ismereteinek az átadását:

- A környezeti hatásokból (csapadék, talaj stb.) adódó tájhasználati változások és vízkészlet-gazdálkodás a klímaváltozás által leginkább érintett térségekben;
- Az ár- és belvízvédelmi, valamint öntözéssel kapcsolatos területi, társadalmi problémák és konfliktusok jellegzetességei;
- A tájhasználat-változás és a környezeti, gazdasági és társadalmi folyamatok összefüggései;
- Az agrárium versenyképessége az alföldi tájgazdálkodás tükrében;
- Az agrár-környezetvédelmi intézkedések és az új típusú természet-megőrzési politika regionális jellemzői;
- Többfunkciós tájhasználatok regionális értékelése: a települési környezet és a táj térkapcsolatainak, szolgáltató funkcióinak tájspecifikus jellemzői
- Környezeti-társadalmi hajtóerők által vezérelt tájhasználat-változás folyamatai, optimális tájhasználat tervezés.
- Az alföldi társadalom „környezettudatos átalakulása” és a klímaváltozásra adott reakciói (a foglalkoztatottság, iskolázottság és jövedelemszerző-képesség függvényében);
- a zöldfoglalkoztatás, azaz a zöldberuházásokhoz kapcsolódó munkahelyteremtés lehetőségeinek vizsgálata; a zöldfoglalkoztatás bővítési lehetőségei;
- A vidéki területek konvencionálistól eltérő gazdálkodási módjainak kialakítását célzó fejlesztési intézkedéseket (alternatív vidéki funkciók) meghatározó, ill. korlátozó (humán és környezeti) tényezők számbavétele;
- A városkörnyéki multifunkcionális mezőgazdaság vidéki térségek fejlődéséhez, illetve táji értékek megőrzéséhez és a gazdálkodók társadalmi igényeihez való hozzájárulásának folyamata;
- Helyi közösségfejlesztés perspektívái;

A regionális és vidékfejlesztés szakirány specifikus tantárgyai

VIDÉKFEJLESZTÉS I

A tantárgy a vidék- es területfejlesztés alapvető ismereteit öleli fel. Sorra veszi a vidékfejlesztéssel kapcsolatos elméleteket, iskolákat. A vidékfejlesztés legfontosabb alapfogalmait, politikai-, szempont-, eszköz- és intézményrendszerét ismerteti. Bemutatja a vidékfejlesztési programok készítéséhez nélkülözhetetlen elemzési módszereket, amelyek segítségével feltárhatók a vidéki térségek természeti, gazdasági és human erőforrásai, kapacitásai. A célok eléréséhez az elméleti oktatás mellett gyakorlati példák elemzésével, a kutatás-módszertani elemek bevonásával bővítjük a tantárgyi képzést.

A tárgy fő témakörei:

1. A vidéki térségek jellemzői Európában és Magyarországon

2. A ruralizáció folyamata és jellemzői
3. Ruralizációs foratókönyvek Európában
4. Ruralizáció hazánkban (1970-1990)
5. A vidék társadalmi-gazdasági folyamatai a rendszerváltozás után
6. Európa területfejlesztési perspektívái
7. Az Európai Unió regionális politikájának alapelvei
8. A Közös Agrárpolitika (KAP) 2014-2020 reformja
9. Az EU vidékfejlesztési politikája (2014-2020)
10. Az EU vidék- és agrárpolitikájának kapcsolata
12. A magyar vidékfejlesztési politika prioritásai
13. A LEADER Közösségi kezdeményezés alapelvei
14. A fenntartható térség jellemzői
15. A vidékfejlesztés természetvédelmi vonatkozásai
16. A megújuló energia szerepe a vidékfejlesztésben

VIDÉKFEJLESZTÉS II

A tantárgy szerves részeként folytatja a vidékfejlesztés I. tantárgy elméleti és gyakorlati vonulatát. A hallgatók gyakorlati órák keretén belül sajátítják el a részvételen alapuló, integrált vidékfejlesztés módszertanát. Az elméleti oktatás mellett gyakorlati példák elemzésével, a kutatás-módszertani elemek bevonásával bővítjük a tantárgyi képzést.

A tárgy fő témakörei:

1. Vidékfejlesztés tervezési alapfogalmak
2. Területi tervezés és stratégia
3. Területfejlesztési stratégia, működési elvek, gyakorlat
4. EU területfejlesztés tervezése
5. Hazai területfejlesztés tervezése
6. Vidékfejlesztési politika (stratégia és tervezési gyakorlat)
7. Integrált vidékfejlesztés gyakorlata Magyarországon
8. A vidékfejlesztés tervezése, a stratégiaalkotás alapelvei
9. Nemzeti Vidékstratégia
10. Vidékfejlesztés tervezésének módszertana
11. Az idegenforgalom, mint vidékfejlesztési kategória
12. Megújuló energiagazdálkodás, mint vidékfejlesztési kategória
13. A fenntartható vidékfejlesztés perspektívái 2014-2020 időszakban
14. A zöld területfejlesztési modell koncepciója

REGIONÁLIS POLITIKA

A tantárgy fő célkitűzése, az EU-s és a hazai területi politika, illetve területi folyamatok történeti áttekintésén keresztül bemutatni az aktuális nemzetközi és magyarországi regionális politika fő irányait, és megismerni a jövőbeni kihívásokra adható lehetséges válaszok körét.

A tárgy fő témakörei:

1. A területfejlesztés alapfogalmai
2. A regionális tudományos diszciplína koncepcionális keretei és alapfogalmai
3. Regionalizmus és regionalizáció
4. Regionális egyenlőtlenségek Európában
5. Az EU regionális politikájának története (1950-2014)
6. A hazai regionális politika története (1950-2004)
7. Regionális politika Magyarországon (2004-2014)
8. A területfejlesztés intézményrendszere
9. A területfejlesztés eszközrendszere
10. Területi tervezés alapelvei
11. Regionális politika a 2014-2020 időszakban
12. Nemzeti Fejlesztés 2020
13. Határmenti területek fejlesztése
14. Településhálózat-fejlesztési Koncepció

REGIONÁLIS GAZDASÁGTAN I.

A tantárgy oktatása elméleti és gyakorlati képzések összekapcsolásával történik. Elsődlegesen foglalkozik a regionális gazdaságtan kifejlődésének, eszmetörténetének bemutatásával, a mai területi gazdaságfejlesztésben előforduló elméletek értékelésével, a modern regionális fejlesztés megközelítéseinek, eszközeinek áttekintésével és gyakorlati alkalmazhatóságuk feltételeinek tisztázásával. Legfontosabb cél, a regionális gazdaságfejlesztési problémák megoldására szolgáló képesség kialakítása. Ezen célok eléréséhez az elméleti oktatás mellett gyakorlati példák elemzésével, a kutatás-módszertani elemek bevonásával bővítjük a tantárgyi képzést.

A tárgy fő témakörei:

1. A gazdaság térbeliségének összefüggései;
2. Telephelyválasztás összefüggései;
3. A regionális gazdasági növekedés elméletei;
4. Regionális fejlesztési stratégiák;
5. Regionális politika a gazdaság rendszerében;
6. Regionális politika Magyarországon

REGIONÁLIS GAZDASÁGTAN II.

A tantárgy oktatásának célkitűzése, hogy a hallgatók megismerjék a regionális versenyképesség tényezőit, a területi fejlődés törvényszerűségeit. A tantárgy szerves részeként folytatja a Regionális gazdaságtan I. tantárgy elméleti és gyakorlati vonulatát. Elsődlegesen foglalkozik a területi tervezési alapismeretek elsajátításával, a gyakorlatban megvalósuló, illetve megvalósult regionális fejlesztési projektek elemzésével, azok részletes vizsgálatával és eredményük, hatásuk ismertetésével. A tárgy gyakorlatainak keretein belül

lehetőség nyílik speciális térségi tervek elkészítésére, megvalósítási folyamatában való részvételre. A célok eléréséhez az elméleti oktatás mellett gyakorlati példák elemzésével, a kutatás-módszertani elemek bevonásával bővítjük a tantárgyi képzést.

A tárgy fő témakörei:

1. A területi elmaradottság kérdésköre;
2. A globális és regionális térszerveződés sajátosságai;
3. Területi egyenlőtlenségek;
4. A konvergencia – divergencia területi sajátosságai;
5. A versenyképesség alapjai;
6. A regionális versenyképesség sajátosságai;
7. A területi életminőség kérdései;
8. Az európai regionális gazdaság;
9. A helyi és a regionális gazdaságfejlesztés alapjai;
10. Urbanizáció és migráció

REGIONÁLIS GAZDASÁGFEJLESZTÉS

A tantárgy oktatásának célkitűzése, hogy a hallgatók elsajátítsák azokat az ismereteket, melyek segítségével megértsék gazdaság térbeli folyamatait, elemezni tudják annak összetevőit és értelmezzék a fejlesztéspolitika modern, hálózatos gazdasággal kapcsolatos intézkedéseit.

A tárgy fő témakörei:

1. Elméleti alapok;
2. A regionális fejlesztés értelme;
3. Regionális gazdaságfejlesztési stratégiák;
4. A vállalati és a területi versenyképesség értelmezése;
5. A hálózatos gazdaságfejlesztés modellje;
6. A régiók gazdasági fejlettsége, tipológiája

REGIONÁLIS ELEMZÉSEK MÓDSZEREI

A tantárgy oktatásának célkitűzése, hogy a hallgatók elsajátítsák azokat a legfontosabb ismereteket, módszereket, melyek segítségével képessé válnak az önálló adatgyűjtésre, adatelemzésre és az adatok felhasználásával a térbeli gazdasági és társadalmi folyamatok körültekintő, alapos elemzésére.

A tárgy fő témakörei:

1. Az adatgyűjtés hazai és Európai rendszere;
2. A népszámlálások és annak legfontosabb jellemzői, más KSH adatok;
3. Egyéb hazai rendszeres adatgyűjtések, adatbázisok;
4. Statisztikai adatkezelés;

5. Az egydimenziós elemzési módszerek;
6. A többszörös és többváltozós elemzési módszerek

ALTERNATÍV VÁLLALKOZÁSOK GAZDASÁGTANA

A tantárgy fő integrált, multiszektorális szemléletben kíván ismereteket adni a rurális térségek gazdasági potenciálját kiaknázó, elsősorban agrár- és turizmusfejlesztésben résztvevő, konvencionálistól eltérő, KKV-k gazdálkodási tevékenységeiről.

A tárgy fő témakörei:

1. Az EU Agrár- és Vidékfejlesztési Politikája
2. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv
3. A vidékfejlesztés lehetőségei Magyarországon (2007-2013, 2011-2020)
4. A magyar agrárgazdaság helyzete
5. Szakmai szervezetek a mezőgazdaságban
6. Érdekképviselet az agrárgazdaságban
7. A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat szerepe a magyar vidékpolitikában
8. Kis- és középvállalkozások a gazdaságban
9. Vállalkozások környezete

VEZETÉSI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS ISMERETEK

A tantárgy elsődleges célja, a hallgatókkal megismertesse a vezetés alapfogalmait és funkcióit. A mindennapi gyakorlat során helyesen ismerje fel, és oldja meg a vezetés kapcsán felmerülő problémákat. A hallgató tudja és használja a kommunikáció eszközeit a tevékenysége során.

A tárgy fő témakörei:

1. A vezetés kialakulása
2. A vezetés természete
3. A vezetés összetevői
4. A csoportok jellemzői
5. A vezető feladata, funkciói
6. A kommunikáció elemei és folyamata
7. A beszéd
8. Értekezlet
9. Konfliktusok és elhárításuk
10. A vezetés mentálhigiénéje
11. A vezetés etikája

Szak specifikus szakdolgozati témakörök

- Alternatív tájhasználati módok szerepe a térségfejlesztésben
- A zöldgazdaság területi dimenziói
- Alternatív fejlettségi mutatók alkalmazása különböző területi szinteken;
- Az ökonometria regionális vonatkozásai
- Az életminőség és a gazdasági fejlettség kapcsolata;
- Európai regionális politika, annak vonatkozásai, sajátosságai Magyarországon
- Helyi gazdaságfejlesztési eredmények;
- Klímaadaptációs lehetőségek a terület- és településfejlesztésben
- Tájhasználat-változás hatásainak modellezése, különös tekintettel a vidéki térségekben
- Terület- és vidékfejlesztési programok részvételen alapuló stratégiai tervezése
- Területi egyenlőtlenségek az Európai Unióban és Amerikai Egyesült Államokban;
- tetszőleges téma a regionális politika, a regionális gazdaságtan területéről.
- Vidékfejlesztés és agrárium kapcsolatrendszer, regionális gazdaságfejlesztés, regionális politika
- Zöld területfejlesztési modell – a megújuló energiaforrások szerepe a területfejlesztésben; megújuló energiák alkalmazási lehetőségei

Elhelyezkedési lehetőségek

- gazdasági- és vidékfejlesztési hivataloknál,
- vállalkozások irányítási és gazdasági feladatainak munkaköreiben,
- térségirányítási, térségfejlesztési és szakigazgatási szervezeteknél
- szakmai és érdekképviselői szervezeteknél
- régió és államigazgatási hivataloknál
- szakmai felügyelőségeknél, szakhatóságoknál, önkormányzatoknál,
- oktatási-, kutatási- és egyéb intézményeknél.
- alapvetően közép és felsőszintű vezetői beosztásban
- uniós programok megvalósítása